

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Навчально-науковий інститут журналістики

Кафедра кіно- і телемистецтва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступника директора з навчально-
виховної роботи

Віталій КОРИСЄВ

202__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

*Сучасне аудіо-візуальне виробництво: технологія
(препродакшн)*

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни

02 Культура і мистецтво
021 Аудіовізуальне мистецтво і виробництво
перший, бакалавр
Ведучий програм телебачення
обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022 / 2023
Семестр	1/2/3
Кількість кредитів ECTS	13
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

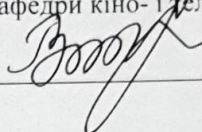
Викладачі: **Гоян В.В.**, д.соц.ком., завідувач кафедри кіно- і телемистецтва; **Лимар Л.Д.**, доцент кафедри кіно- і телемистецтва, заслужена артистка України; **Мисечко А.О.**, к.соц.ком., викладач кафедри кіно- і телемистецтва; **Литвиненко А.І.**, к.соц.ком., асистент кафедри кіно- і телемистецтва; **Десятник Г. О.**, викладач кафедри кіно- і телемистецтва, кінорежисер.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.

КИЇВ – 2022

Розробники: **Гоян Віта Володимирівна**, доктор із соціальних комунікацій, завідувач кафедри кіно- і телемистецтва; **Литвиненко Анастасія Іванівна**, кандидат наук із соціальних комунікацій, асистент кафедри кіно- і телемистецтва.

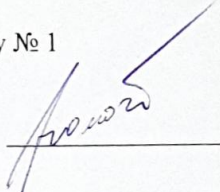
ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри кіно- і телемистецтва

Віта ГОЯН
(підпис)

Протокол № **1** від «30» червня 2022 р.

Схвалено науково-методичною комісією Навчально-наукового інституту журналістики

Протокол від «29» серпня 2022 року № 1

Голова науково-методичної комісії Анастасія ВОЛОБУСВА

1. Мета дисципліни – дати студентам основні знання дикторської майстерності та постановки голосу, виробити у них уміння та навички володіння дихальним і голосовим апаратом, сформувані необхідні навички правильного діафрагмального дихання і голосоутворення, навчити уникнути голосових небезпек, навчити препродакшену (підготовчому періоду до зйомок): написання сценарію літературного, режисерського, текстів, підводок. Дати основні знання з історії радіо та телебачення, тележурналістської творчості.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* історію формування професійних навичок роботи диктора та ведучого програм телебачення та будову дихального й мовного апаратів.
2. *Вміти* вільно орієнтуватися, в інформаційному, виразному та образному рівні змісту аудіовізуального твору.
3. *Володіти* навичками аналізу художніх і медійних особливостей аудіовізуального твору.

3. Анотація навчальної дисципліни: У процесі вивчення навчальної дисципліни «Сучасне аудіовізуальне виробництво: технологія (препродакшн)» студенти набудуть відповідних практичних і теоретичних умінь і навичок, ознайомляться зі специфікою телевізійного мовлення, технікою володіння голосом, інтонацією, тембральною образністю. Застосування професійних понять і професійної термінології дозволить майбутнім фахівцям глибше зрозуміти обрану професію; набути відповідних теоретичних знань і практичних навичок у розвитку професійних якостей майбутнього фахівця кіно і телебачення, опанування препродакшену телепередачі, вивчення основ монтажу, написання підводок, текстів до ефірів.

4. Завдання (навчальні цілі):

Розкрити основні вимоги, закономірності, принципи, правила і навички з яких складається препродакшн для ведучого програм телебачення.

Дисципліна спрямована на формування таких загальних та спеціальних програмних компетентностей:

ЗК 07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 011. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ФК 07. Здатність інтерпретувати художній образ аудіовізуальними засобами.

ФК 13. Здатність здійснювати та підтримувати зв'язок із засобами масової інформації з метою просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень аудіовізуального мистецтва, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, інтернету.

5. Результати навчання змістової частини дисципліни:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та <u>пороговий</u> критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
PH 1.1.	<i>Знати історію формування професійних навичок роботи ведучого програм телебачення</i>	<i>Лекція, практична робота, самостійна робота</i>	<i>Усна відповідь іспит</i>	5
PH 1.2.	<i>Знати основні операції з логічного аналізу текстів та інтонаційної будови усного повідомлення</i>	<i>Практична робота, самостійна робота</i>	<i>Усна відповідь</i>	10
PH 1.3.	<i>Знати принципи акторських технік і практичне їх використання у роботі телеведучого</i>	<i>Лекція, практична робота, самостійна робота</i>	<i>Усна відповідь</i> <i>МКР</i>	5

PH 2.1.	Мати теоретичні знання і практичну техніку і вміти правильно використовувати мовленнєве дихання	Лекція, практична робота, самостійна робота	Усна відповідь іспит	10
PH 2.2.	Вміти шукати інформацію, аналізувати дані, застосовувати технології. Працювати над текстом для дикторської начитки і створювати новостійне текстове повідомлення орієнтуючись на власний досвід	Лекція, практична робота, самостійна робота	Усна відповідь МКР	5
PH 2.3.	Вміти професійно застосовувати навички роботи над собою	Практична робота, самостійна робота	Усна відповідь	10
PH 3.1.	Самостійно готувати і проводити публічний виступ	Лекція, практична робота, самостійна робота	Усна відповідь	5
PH 3.2.	Комунікувати з творчим колективом	Практична робота, самостійна робота	Усна відповідь	5
PH 3.3.	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	Практична робота, самостійна робота	Усна відповідь іспит МКР	10
PH 3.4.	Виявляти, ставити та вирішувати проблеми які виникають у ході творчого процесу	Практична робота, самостійна робота	Усна відповідь	5
PH 4.1.	Професійно застосовувати навички роботи над собою у знімальному павільйоні та учбовій радіостудії	Практична робота, самостійна робота	Усна відповідь МКР	10
PH 4.2.	Виявляти ініціативу та підприємливість	Практична робота, самостійна робота	Усна відповідь	10
PH 4.3.	Оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт, адаптація та дія в новій ситуації	Практична робота, самостійна робота	Усна відповідь, іспит	10
	Разом			100%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) / Програмні навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3
ПРН2. Володіти методами та навичками роботи з монтажною технікою та програмним забезпеченням.	+		+	+		+		+				+	
ПРН4. Володіти методами та навичками роботи зі звукозаписувальною та звуковідтворювальною технікою та обладнанням.		+		+			+				+		
ПРН5. Генерувати нові ідеї для втілення їх в аудіовізуальному творі.	+		+		+		+		+			+	
ПРН8. Забезпечувати підготовчий, виробничий та пост-виробничий етапи створення (виробництва) аудіовізуальних творів різних видів, жанрів, стилів.		+			+				+		+	+	
ПРН9. Планувати і організовувати роботу колективу для виконання професійних завдань.	+		+	+		+	+			+			
ПРН10. Оформлювати виробничу документацію (заявка, календарно-постановочний план, кошторис тощо)			+				+	+					+
ПРН11. Знати, розуміти і використовувати у професійній діяльності концептуально-видові та стилістичні стандарти телевізійного ефіру, вимоги до особливості роботи у прямому ефірі, підготовки телевізійних програм різних жанрів.		+				+					+		
ПРН12. Розуміти фінансово-адміністративні принципи організації мистецьких заходів, діяльності виробничих колективів, телевізійних каналів та інших закладів аудіовізуальної сфери.				+				+					+
ПРН14. Вміти підтримувати зв'язок із засобами масової інформації з метою	+					+	+		+			+	

просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень аудіовізуального мистецтва.													
ПРН17. Збирати, оцінювати, аналізувати та обробляти інформацію з використанням сучасних інформаційних технологій та спеціалізованого програмного забезпечення.		+		+					+				+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

Контроль знань студентів здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Впродовж семестру 42 % годин відводиться на аудиторні заняття (семінарські заняття, ситуативні тести на лекціях, модульні роботи) і 50 % – на самостійну роботу у вигляді індивідуального або ж колективного відеопроєкту – загалом не менше 20 балів (рекомендовано – 36 балів), максимально 60 балів. Під час складання підсумкового контролю – іспит (у письмовій формі) студент може отримати максимально 40 балів, мінімально – 24 бали.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

Роботи за період навчання	Кількість балів за період навчання			
	1 семестр		2 семестр	
	Min – 18 балів	Max – 30 балів	Min – 18 балів	Max – 30 балів
Усна відповідь Практична робота	$8 \times 1 = 8$	$10 \times 1 = 10$	$8 \times 1 = 8$	$10 \times 1 = 10$
Самостійна робота	$5 \times 1 = 5$	$5 \times 2 = 10$	$5 \times 1 = 5$	$5 \times 2 = 10$
Модульна контрольна робота (МКР)	$1 \times 5 = 5$	$1 \times 10 = 10$	$1 \times 5 = 5$	$1 \times 10 = 10$
Загальна оцінка за період навчання				
Іспит			24	40

Роботи за період навчання	3 семестр	
	Min – 30 балів	Max – 60 балів
Усна відповідь Практична робота	$10 \times 1 = 10$	$10 \times 2 = 20$
Самостійна робота	$5 \times 2 = 10$	$5 \times 4 = 20$
Модульна контрольна робота (МКР)	$1 \times 10 = 10$	$1 \times 20 = 20$
Загальна оцінка за період навчання		
Іспит	24	40

підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – іспит;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;
- форма проведення іспиту – письмова, види завдань – тести та відкрите запитання;

оцінюються такі результати: тестові завдання – за кожну правильну відповідь студенти отримують 1 бал (максимально – 20); відкрита відповідь: фактична вмотивованість і достовірність фактів із історії аудіовізуального мистецтва й виробництва, вичерпність, логічність, лаконічність, грамотність; списування та плагіат автоматично ведуть до незадовільної оцінки;

- **умови допуску до підсумкового іспиту:**

за виконання навчальної програми (оцінювання аудиторних завдань і самостійної роботи) студент має отримати впродовж семестру не менше 20 балів (рекомендований мінімум складає 36 балів). Мінімальна кількість балів, які додаються до семестрових – 24 бали.

Студент, який набрав сумарно меншу кількість балів, ніж критично-розрахунковий мінімум 20 балів до складання іспиту не допускається.

1,2 семестри	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

3 семестр	Змістовий модуль 1	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	30	24	60
Максимум	60	40	100

7.2. Організація оцінювання:

Дисципліна поділена на 6 змістових модулів (частин). Кожен змістовий модуль включає в себе лекції, практичні заняття та самостійну роботу студентів, які звершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу та певних професійно-дослідницьких навичок. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-3 (семінари 1–2), у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 4–6, у змістовий модуль 3 (ЗМ3) – теми 7–9 (семінари 7–8), у змістовий модуль 4 (ЗМ4) – теми 10–12, у змістовий модуль 5 (ЗМ5) – теми 13–17, у змістовий модуль 6 (ЗМ6) – теми 18–23. Часткове звітування за самостійну роботу – частина 1 (визначення мети, ідеї, концепції відеороботи, потенційної аудиторії; окреслення завдань кожного з учасників колективного, або ж власного проекту) входить у ЗМ1; презентація комплексного проекту – до ЗМ6.

Оцінювання успішності знань студентів здійснюється у двох формах: семестрове оцінювання (семінарські заняття, тести, самостійна робота, модульні роботи) і підсумкове оцінювання (іспит).

Успішне виконання завдання (тести, семінари, самостійна робота, іспит) – отримання за роботу не менше 60% від максимальної оцінки.

Загальна сума балів – 100 балів (із них семестрове оцінювання – максимум 60 балів, підсумкове оцінювання (іспит) – максимум 40 балів).

Після завершення Змістового модулю 1,2 проводиться модульна контрольна робота на практичному занятті у вигляді тесту (використання знань, пов'язаних із певним періодом в історії аудіовізуального мистецтва і виробництва, 20 хвилин) – друга декада жовтня.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи:

а) відповідно до кількості правильних відповідей (кожні дві правильні відповіді дають 1 бал); максимальна кількість балів – 7;

в) робота виконана охайно, допускаються лише дві можливості зміни вже зазначеного варіанту (всі наступні «відновлення» вважаються помилкою);

г) модульна робота виконується впродовж зазначеного часу – не більше 20 хвилин.

Самостійна робота – колективний проект, або ж власний відеопроєкт

Оцінювання проекту: максимальна кількість балів – 30, що складаються з таких компонентів:

а) чітко розписана концепція відеороботи, що всебічно враховує жанрові, мистецькі критерії до відео робіт такого типу – 5 балів;

б) правдивість, точність у відображенні історичних подій, героїв – 5 балів;

в) оригінальність виконання та оформлення – 5 балів;

г) майстерність презентації – 5 балів;

д) грамотність (граматика, пунктуація, стилістика) виконання роботи – 5 балів. Якщо більше 5 помилок – проект НЕ оцінюється;

е) вчасне подання роботи на кафедру історії кіно-і телемистецтва – 5 балів, невчасне подання роботи – 3 бали.

Усі семестрові роботи (семінари, самостійна робота) мають бути подані на кафедру або, за домовленістю з викладачем, надсилатися в Google Class у робочий час. На перевірку роботи викладачеві дається один робочий тиждень. Якщо студент з поважної причини пропустив семінар, то він має право його відпрацювати впродовж 14 календарних днів з моменту проведення семінару.

Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних та лабораторних/практичних занять і самостійної роботи

Назви тем та змістових модулів	Кількість годин, відведених на:			
	Лекції	Консультації	Практичні заняття	Самостійна робота
<u>1 семестр</u>				
Змістовий модуль 1.				
Основи тележурналістики: теоретичні та практичні аспекти телебачення				
Тема 1. Мета, завдання, предмет, структура, наповнення модуля	2		6	10
Тема 2. Телебачення України: історія становлення	4		8	10
Тема 3. Телебачення в системі засобів масової комунікації	2	2	8	10
Змістовий модуль 2.				
Журналістська творча та професійна діяльність на телебаченні				
Тема 4. Методика створення телевізійної програми	2	2	6	10
Тема 5. Жанри сучасного телемовлення: традиції, тенденції	2		6	10
Тема 6. Специфіка журналістської творчості на телебаченні	2	2	6	10
Модульна контрольна робота			2	
Разом за 1 семестр	14	6	42	60
<u>2 семестр</u>				
Змістовий модуль 3.				
Культура екранної мови та спілкування у телевізійних жанрах				
Тема 7. Основи голосоведіння. Дихальна гімнастика. Розвиток польотності голосу. Залежність вимовних норм від наголосу в слові.	8		10	18
Тема 8. Логічний аналіз тексту. Мовні такти і логічні паузи. Логічні наголоси. Головне слово чи словосполучення в мовному такті. Тема, ідея, надзавдання.	8		10	18
Тема 9. Культура мовного спілкування. Володіння грамотною мовою в обставинах основних життєвих ситуацій.	8		10	18
Змістовий модуль 4.				
Культура пластичного екранного образу				
Тема 10. Об'єкти уваги. Публіка як об'єкт уваги і спілкування. Зовнішні об'єкти уваги. Внутрішнє бачення.	8		10	18
Тема 11. Постава й дихання. Дихально-артикуляційні комплекси	8		8	18
Модульна контрольна робота			2	

<i>Разом за 2 семестр</i>	40		50	90
3 семестр				
Змістовий модуль 5				
Зображально-виражальні засоби аудіовізуальної творчості				
Тема 12. Методологічні засади аудіовізуальної творчості та формування жанрів			6	8
Тема 13. Виражальні засоби сценарної творчості			6	8
Тема 14. Виражальні засоби операторської творчості			6	6
Змістовий модуль 6				
Звукові виражальні засоби та синтез звукозорових засобів виразності аудіовізуальних творів				
Тема 15. Звукові виражальні засоби та їх творче використання засобами звукорежисури			6	8
Тема 16. Принципи звуко-зорового режисерського синтезу аудіовізуальних творів			8	8
Тема 17. Виражальні засоби телевізійних ведучих		2	8	8
Модульна контрольна робота			2	
Разом за 3 семестр		2	42	46
Разом на дисципліну – 390 год.	54	6	134	196

Загальний обсяг 390 год., в тому числі:

Лекції – **54 год.**

Консультації – **6 год.**

Практичні заняття – **134 год.**

Самостійна робота - **196 год.**

9. Рекомендована література

Основна

1. Гоян В., Гоян О. Студентські аудіовізуальні творчі проекти в період пандемії. *Екранознавство*. 2021 № 5. С. 6–13.
2. Гоян В., Порожна С. Техніка екранного мовлення: чистомовки: навч. пос. К.: Інститут журналістики, 2019. 54 с.
3. Грицан Н. Техніка сценічного мовлення: навч.-метод. пос. Івано-Франківськ, 2020. 286 с.
4. Десятник Г.О., Полешко С.М. Майстерність телевізійного ведучого: навч. пос. К.: Вид-во КиМУ, 2012. 169 с.
5. Майстерність телевізійного ведучого як навчальна дисципліна та методика її викладання: навч. пос. / Безручко О.В., Десятник Г.О., Іщенко М.С. та ін. К.: КиМУ, 2015. 431 с.
6. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови. К.: Академія, 2007. 360 с.
7. Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного. Київ: Либідь, 2013. 360 с.
8. Порожна С.Г. Творення звуків та артикуляційна гімнастика мовного апарату. *Екранознавство*. 2019. Вип. 3. С. 50–56.
9. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум: навчальний посібник. Київ, 2004. 216 с.
10. Телевізійна та радіокомунікація: історія, теорія, новітні практики: підручник / В.В. Лизанчук, І.В. Крупський, О.М. Білоус та ін.; за ред. д-ра філол. наук, проф. В.В. Лизанчука. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 420 с.

Додаткова

1. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо. К.: Рад. школа, 1991. 260 с.
2. Бугрим В.В. Телебачення прямого ефіру. К. :Либідь. 1991. 200 с.
3. Капелюшний А. Телебачення прямого ефіру : практика мовлення, типові помилки / А. Капелюшний. Л. : ПАІС, 2011. 397 с.
4. Капська А.Й. Виразне читання. Практичні і лабораторні заняття. К.: Вища шк., 1990. 150 с.
5. Карпенко Ю.О. Фонетика і фонологія сучасної української літературної мови. Одеса. 1996. 456 с.
6. Кукуруза Н. В. Майстерність ведучого: навч. посіб. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2010. 176 с.
7. Культура української мови: довідник; за ред. В.М. Русанівського. К.: Либідь, 1990. 624 с.
8. Мордюк А. О. Проблема дотримання орфоепічних норм у новинних програмах на українському телебаченні. *Стиль і текст*. К., 2014. Вип. 15. С. 211–221.
9. Полешко С. Жанр екранного монологу як дієва форма студентської творчості в умовах онлайн-навчання. *Екранознавство*. 2021 № 5. С. 37–42.
10. Пономаренко Л. Електронні матеріали з культури української мови (на прикладі вживання прийменника ПО). *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи*. 2015. № 7–8 (6). С. 68–75.
11. Рязанцев Л.В. Звук як відображення простору в фільмі. *Мистецтвознавчі записки*. 2012. № 17, 2012. К.: Міленіум, 2012. С. 132-140.
12. Савчук Р.Л. Культура усного публічного мовлення : хрестоматія до дисципліни. Івано-Франківськ: ПНУ, 2017. 58 с.

10. Інформаційні ресурси:

Інтернет-ресурси

1. Культура мови. https://l-ponomar.com/category/kultura_movy.
2. Лисак Б. Як покращити дикцію: рекомендації та вправи. <https://happy monday.ua/yak-pokrashhyty-dyktsiyu-rekomendatsiyi-ta-vpravu>.
3. Майстер-клас Алли Самойленко «Як потрапити в кіно?» <https://www.youtube.com/watch?v=dO4bvZG1rF0>.
4. Сценічна мова та дикторська майстерність: комплексні вправи від Софії Козуб / Star City/ <https://www.youtube.com/watch?v=uAN2Lga2XH0>.
5. Сценічна мова. Красива вимова українською. <https://www.youtube.com/watch?v=DAAFm5YgDVk>.
6. Сценічне мовлення – основа роботи над аудіокнигою. <http://yunpress.kiev.ua/news/scenichne-movlennia>.
7. Українські скоромовки для дітей. <https://l-ponomar.com/ukrajinski-skoromovky-dlja-ditej>.
8. Transmedia Storytelling: Narrative worlds, emerging technologies, and global audiences. UNSW Sydney (The University of New South Wales). <https://www.coursera.org/learn/transmedia-storytelling>.